

International Journal of Academic Value Studies

ISSN : 2149 - 8598

www.javstudies.com

(Yayınlanma Tarihi: 10/05/2016)

International Journal of Academic Value Studies, 2016 / 2 (4): 104-115.

Yerel Çevre Politikaları ve Çevre Hakkı: Hatay İl Mahalli Çevre Kurulu Kararları Üzerine Bir Değerlendirme*

Prof. Dr. Muharrem GÜNEŞ¹

¹Mustafa Kemal Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, muharremgunes@mynet.com

Doç. Dr. Murat TEK²

² Mustafa Kemal Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, murattek23@gmail.com

Öz

Ülkemizi yakın ve uzak gelecekte etkileyecek en önemli sorun alanlarından biri olarak çevre ve çevre sorunları önemli bir gündem maddesidir. Gerek merkezi yönetim, gerekse merkezi yönetimin taşra uzantıları ve yerel yönetimler, çevre sorunlarına yönelik çözüm bekleyen ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Başta 1982 Anayasası olmak üzere, çevre yasası ve diğer pek çok yasal düzenleme, kamu yönetiminde karar vericiler için çevre ile ilgili sorunlara yaklaşım biçimlerinin de sınırlarını çizmektedir. Çok aktörlü yönetim olanakları, bu yasal çerçeve üzerinden yerel yönetimler başta olmak üzere, merkezin taşra uzantılarına, yerelde çevre sorunlarına yönelik karar alırken yeni fırsatlar sunmaktadır. İl Çevre Kurulları, hem yapıları ve işleyişleri açısından hem de aldıkları kararlar açısından İl yönetimleri için önemli bir fırsattır. Bu çalışmada İl Çevre Kurullarının yasal statüleri, yapıları ve işleyişleri konu edilmekle beraber, özelde bu kurulların kararları ve bu kararların etkinliği sorgulanmaktadır. Çalışmanın uygulama alanı Hatay İl Çevre Kurulu ve bu kurulun son 2010-2016 yılları arasında almış olduğu kararlarının çözümlenmesine bu kararların yereldeki etkisine dayanmaktadır. Söz konusu kurulların yeniden ele alınıp, yapılandırılmalarıyla yerelde sadece çevre sorunlarının çözümüne yönelik değil, çevre ile ilgili yerel çevre politikalarının geliştirilmesinde ilgili bütün tarafların karar süreçlerinde etkin bir rol oynamalarını sağlayacaktır. Yerel çevre politikalarının oluşumu ve sorunlara yerinde çözüm üretmek anlamında İl Çevre Kurullarının yeri ve önemi her geçen gün artacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre, Çevre Yönetimi, Mahalli Çevre Kurulları

JEL Kodları: D73, L38, Z18, H83, K32, Q51

Local Environmental Policies And Right Of Environment: An Evaluation On Local Environment Council Decisions Of Hatay Province

Abstract

As one of the most important problematic area, environment and environmental issues that effect on our country in the short and long term period are substantial agenda subject. Either centralized government or local extensions of government and local administrations have to encounter serial difficulties waiting for its remedy. Particularly 1982 Constitution, right to the environment and any

* Bu çalışma 2. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi, 05-07/05/2016, İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, Hatay/TURKIYE-Batum-GURCISTAN'da bildiri olarak sunulmuştur.

other legal arrangements draw a border line about approaches to environment issues for decision makers of the public administration. Over through these legal regulations, multiple-agency governance possibilities provide opportunity with local extensions of government and particularly local administration when they take decision on environmental issues. Local Environmental Councils has a good chance for Province Administrations both in terms of its structure and functioning. On this study, legal status of Local Environmental Councils, its structures and functioning's are mentioned, consequently beside making critique on decisions of these councils. The application area of this study based on analysis and its local effects, of Hatay Province Environmental Council decisions taking in between the years of 2010-2016. Restructuring and tackling these councils play a major role for all concerned subjects in process of decision making about solving not only environmental issues, but also enhancing local environmental policies. In terms of formation of local environmental policies and offering solution to issues locally, Local Environmental Councils are gradually risen together with its place and importance.

Key words: Environment, Environment Administration, Local Environmental Councils

JEL Classification: D73, L38, Z18, H83, K32, Q51

1. GİRİŞ

Çevre sorunlarının çözüm süreçleri, çevre politikalarının da başlıca konularından biridir. Çevre sorunlarının çözümü kadar, söz konusu çevre sorunlarının bir sorun düzeyine gelmeden önleyici çevre politika, yönetim ve araçlarla her geçen gün uygulamada karşılaşılmaktadır. Uygulama ayağının belki de en önemli ayaklarından biri, yerel düzeydir. Bugün gelinen noktada, çevre sorunlarının yereli aşan, bölgesel ve küresel etkilerinin ortaya çıkması yerelin önemini azaltmamakta bilakis arttırmaktadır. Yerele ve yerel yönetimlere yüklenen klasik görev - sorumluluk dengesini aşan yeni politikaların gerekliliği, yerelin önemiyle birleştiğinde, çevre sorunlarını önleyici ve sonradan ortaya çıkan sorunları giderici politika ve yönetim için önemli fırsatlar vermektedir.

Çevre sorunları konuşulmaya başlandığından günümüze aslında çevre hakkı kavramının da kullanıldığını görmekteyiz. Bir insan hakkı olarak, çevrenin öne çıkması, anayasal ve hukuksal normlar açısından çevre ile ilgili kapsamlı çalışmaların da başlangıcı olmuştur. Çevre sorunlarının sorumlulukla hukuk üzerinden ilişkilendirilmesi önemli bir süreç olarak kaydedilmelidir.

İl düzeyinde örgütlenmiş mahalli çevre kurulları, yapıları işleyişleri ve yerelde üstlenebilecekleri sorumluluklar açısından önemli çevre örgütlenmelerinden biridir. Bununla birlikte, bu türden yapıların örgütlenme biçimleri, karar süreçleri çevre için bu kurullardan beklenen işlevleri yerine getirebildiği söylenemez.

1970'li yıllarda, Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı sonrası yayınlanan Stockholm Bildirisi sonrasında, çevre hakkının müstakil bir insan hakkı olarak öne çıktığını görmekteyiz (Bilgiç, 1993:48; Keleş & Ertan, 2002; Pazarcı, 1987; Demirbilek, 1992; Gören, 2007). Çevre hakkı günümüz tartışmalarında ise, Çevre hakkının en önemli uygulamadaki uzantısı olarak yerel gösterilmekte ve bu nedenle de öncelikli çözüm sürecinde ve çevre yönetiminde biçimsel olarak öncelik, bazı konularda tartışmalar bulunsa da, öncelik yerel yönetimlerde (Yaşamış, 1992:137). Sorunun yereli aşan boyutu ve çevre sorunlarında küreselleştiği vurgusu ise bir başka yaklaşımdır (Kaleli, 1993; Toprak Karaman, 1995). Yereli merkeze alan (Tekeli, 2005:2) yaklaşımların yanında, yerelin ve belediyelerin öneminin azaldığı söylenemez (Torlak & Yavuzçehre, 2006; Şengül, 2002: 39).

Çözüm açısından aynı zamanda yereldeki sivil toplum kuruluşlarının da öneminin giderek artmasına karşın (Tekeli, 2005; Şengül, 1997: 29), çevre yönetimi sürecinde değişik düzeylerdeki gönüllülüğün istenen düzeyde olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Çözüm için en nihayetinde yerelde bir uzlaşma gerekmektedir. Uzlaşma hem sistem düzeyinde – modernleşme ve demokratik yapı arasında – (Toprak Karaman, 1995: 186), hem de çatışan çıkarların uzlaşması açısından gereklidir (Hamamcı, 1983).

Türkiye’de çevre hakkı bağlamında sürece bakıldığında, çevre hakkına 1982 Anayasasında rastlamaktayız. "Temel Haklar ve Ödevler" başlıklı ikinci kısmının "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlıklı üçüncü bölümünde "Sağlık, Çevre ve Konut" kesiminde yer verilmiştir. "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" üst başlıklı 56. maddenin içeriği şöyledir;

"MADDE 56. – Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir."

Anayasamızın 56. maddesinin ikinci fıkrası 3 önemli noktada değerlendirilmelidir. Bunlardan birincisi yurttaşların ödevi, ikincisi devlete getirilen ödev, üçüncüsü de bu ödevin niteliği ve kapsamıdır. Yurttaşlara düşen ödev yalnızca çevreyi kirletmeme ve bu bağlamda getirilen her türlü yasağa uyma şeklinde bir ödev değildir. Asıl önemli olan onların çevreyi kirleten ve bozan faaliyetlere karşı çıkmaları, katılım yolu ile görüş bildirmeleri ve çevreye zarar veren eylemler karşısında yargı yoluna başvurmalarıdır (Turgut, 1998:141). Yurttaşlar, kamu makamlarının harekete geçmesini beklemeden, onları etkileyerek, gerekli önlemleri almalarını isteyebilirler. Başvuru için kişisel bir çıkarın bulunma zorunluluğu da aranmamaktadır (Tek, 2009).

Çevre hakkının "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlıklı üçüncü bölümde düzenlenmesinin birtakım sonuçları ortaya çıkmaktadır. Devletin iktisadî ve sosyal ödevlerinin sınırlarını belirleyen Anayasanın 65. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir;

"Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir."

Ekonomik alandaki talep ve beklentiler de "kalkınma" söylemi ile pasifize edilip ketlenmektedir. Toplumsal talep ve beklentilerin belirsiz bir tarihselliğe ötelenmesi, yönetilenlerde ekonomik büyüme gerçekleştiğinde, diğer toplumsal sorunların bir bakıma kendiliğinden çözüleceği kabulünün hâkim olmasıyla mümkündür. Anayasa’da yer alan "sosyal ve ekonomik hakların sınırı" maddelerinin gerekçelerine bakıldığında durum daha da netleşmektedir (Tek, 2009).

"Anayasada yer alan sosyal ve ekonomik hakların Devlet tarafından gerçekleştirilmesi ancak mali kaynakların yeterliliği ölçüsünde mümkündür.

Mali kaynakların yeterliliği Devletin kaynaklarını zorlamadan tabii bir sınır teşkil eder.

Bu kaynakların zorlanması halinde ekonomik istikrarın bozulması mukadderdir. Ekonomik istikrarın bozulması ise, her şeyden önce Devletin ekonomik ve sosyal ödevlerinin aksaması sonucunu doğurur.

Bundan ise her şeyden önce bu haklardan yararlanacak olan şahıslar zarar görür.

Madde, hiç kimseye Devlettten sosyal ve ekonomik haklarını gerçekleştirilmesini isteme hakkı vermediğini, bu hakların devlete yüklenen ödevlerden olduğunu belirtmektedir."

Sosyal ve ekonomik haklar kapsamında değerlendirilen haklar konusunda; "hiç kimseye Devlettten sosyal ve ekonomik haklarını gerçekleştirilmesini isteme hakkı" verilmediği net olarak ortaya çıkmaktadır. Bu madde gerekçesi, uygulamada yaşanan sorunların önemli bir bölümüne ışık tutmaktadır. Bu maddenin yanında anayasada çevre ile doğrudan ve dolaylı olarak ilişkilendirilebilecek birçok maddenin yer aldığı unutulmamalıdır.

Çevre duyarlılığını ve bilincini kavramış toplumların çevre sorunlarının yukarıda sıralanan aşamalarının yaşama geçirilmesine yönelik eylemler şu üç alanı içermelidir (Ertan, 1998:133);

"Bilgilendirme: Toplumunu oluşturan bireylerin yöresel, bölgesel, ülkesel ve küresel her türlü çevre sorunu, kaynakları ve önlemleri konusunda bilgilendirilmeleri gerekir. Eğitimin her aşamasında çevre bilinci ve bilgisi öğrencilere aşılmalıdır. Bilgilenme ve eğitim hakkı, çevre alanında da yaşama geçirilmelidir.

Sorumluluk: Yerel yönetimler düzeyinde belde halklarına çevre alanında görev ve sorumluluk verilmesi, bireylerin çevre yönetimi ve denetimine katılmasının ilk adımını oluşturacaktır.

Denetim: çevresel değerlerin korunması ve sorunlarının giderilmesinde merkezi ve yerel yönetimlere ve yurttaşlara düşen görevlerin etik ve tüzel araçlarla denetlenmesi, çevre duyarlılığı ve sorumluluk bilinci taşıyan bireylerce güç olmayacaktır."

Hemen her konuda olduğu gibi çevre hakkı konusunda da iş, bilinçli, duyarlı, sorumluluk sahibi, aktif, katılımcı vb. yurttaş kavramsallaştırmasına gelip dayanmaktadır (Keleş, 1978; Özdemir, 1988; Yankın, 1991; Kaboğlu, 1992; Özdek, 1993; Turgut, 1993; Tekeli, 1996; Toprak Karaman, 1996; Kuzu, 1997; Gülaçar, 2003; Yeter, 2006). Bu yurttaş varsayımının yanında örgütlü bir sivil toplumun varlığı, yönetimin katılıma açıklığı, saydamlığı, sorumluluğu, hesap verebilirliği, bilgi vermesi vb. kabullere de gereksinim duyulmaktadır. Ancak söz konusu bu kabullerin ülkemiz açısından oldukça tartışmalı olduğu açıktır (Tek, 2009).

Çevre dengesini sağlamada önemli kamusal araçların başında toplumun desteği gelmektedir (Toprak, 1988-1989:102). Ancak yönetimin toplum desteğini dikkate almada ve kullanmada isteksiz olduğu söylenebilir. Yönetim felsefesi ve yöneticilerin yaklaşımları (Akıllıoğlu, 1986; Gemalmaz, 1986-1987; Mülkiyeliler Birliği Vakfı, 1988, Gökdağ, 1992; Ertaş, 1997; Özer, 1998; Topçuoğlu, 1998; Yeter, 2006), örgütlenme ve yönetsel süreçler, nitelikli ve yeterli personel, teknik olanaklar, mali sıkıntılar gibi yerelde ciddi sorun alanlarının varlığı göz ardı edilmemelidir (Tek, 2009).

2. HATAY 2010-2016 MAHALLİ ÇEVRE KURULU KARARLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

2.1. Mahalli Çevre Kurullarının Yapısı ve İşleyişi

03.08.2013 tarihli ve 28727 sayılı Yüksek Çevre Kurulu ve Mahalli Çevre Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları yönetmeliği, Mahalli Çevre Kurullarının yapısı ve işleyişine açıklık getirmektedir.

Bu Yönetmelik 09/08/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 4. maddesine ve 29/06/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 27 ve 33. maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Çevre Kurulları örgütlenmesinin iki ayağının olduğu söylenebilir. Merkezi düzeyde örgütlenmiş Yüksek Çevre Kurulu ve yerel düzeyde örgütlenmiş olan Mahalli Çevre Kurulları bulunmaktadır.

Söz konusu yönetmeliğe göre, Yüksek Çevre Kurulu, Başbakanın başkanlığında, Başbakanın bulunmadığı zamanlarda Çevre ve Şehircilik Bakanının Başkanlığında; Başbakanın belirleyeceği sayıda bakan ile Bakanlık Müsteşarından oluşur. Yüksek Çevre Kurulunun, her yılın Haziran ayı içerisinde Yüksek Çevre Kurulu Başkanının belirleyeceği yer ve tarihte yılda en az bir kez toplanır. Ancak, Bakanlıkça gerekli görüldüğü hallerde olağanüstü toplantılar yapılabilir.

Yüksek Çevre Kurulunun görevleri ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Etkin bir çevre yönetiminin sağlanması için hedef, politika ve strateji belirlemek.
- b) Sürdürülebilir kalkınma ilkesi çerçevesinde ekonomik kararlara çevre boyutunun dâhil edilmesine imkân veren hukukî ve idarî tedbirleri belirlemek.
- c) Birden fazla bakanlık ve kuruluşu ilgilendiren çevre konularına ilişkin uyuşmazlıklarda nihai kararı vermek.

Yönetmelikle, Çevre Teknik Komitesi de öngörülmüştür. Yüksek Çevre Kuruluna yardımcı olmak üzere kurulan Komite, Bakanlık Müsteşarının Başkanlığında, Dışişleri, Maliye, Kalkınma, Orman ve Su İşleri, Millî Eğitim, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Bilim, Sanayi ve Teknoloji, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Sağlık ile Kültür ve Turizm bakanlıklarının müsteşarları, Diyanet İşleri Başkanlığı Başkan Yardımcısı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Başkanı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı, Deniz Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı ve Bakanlıkça belirlenecek çevre ve şehircilik dalında çalışma yapan toplam iki öğretim üyesinden oluşmaktadır. Komiteye, çalışma konularının gerektirdiği hallerde, Komite Başkanının davetiyle diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri de çağırılabilir.

Mahalli Çevre Kurullarının Kuruluş ve Görevlerine bakıldığında; Mahalli Çevre Kurulu, her ilde Valinin veya Valinin görevlendireceği Vali Yardımcısının başkanlığında, İçişleri, Maliye, Millî Eğitim, Sağlık, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme, Gıda, Tarım ve Hayvancılık, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Kültür ve Turizm, Orman ve Su İşleri, Bilim Sanayi ve Teknoloji bakanlıkları, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığının imza yetkisini haiz il temsilcileri, İl Jandarma Komutanlığının, İl Emniyet Müdürü ve denize kıyısı olan illerde Sahil Güvenlik Komutanlığının imza yetkisini haiz temsilcileri ile Ticaret ve Sanayi Odaları Temsilcisi, büyük şehirlerde büyükşehir belediye başkanlığının, diğer illerde ise belediye başkanlığının imza yetkisini haiz temsilcilerinden oluşur. Mahalli Çevre Kurulu üyesi bakanlıkların illerde teşkilatının bulunmaması halinde, bu bakanlıklar, kendileri ya da bağlı veya ilgili kuruluşları aracılığı ile; birden fazla bağlı ve ilgili kuruluşun bulunması durumunda toplantı gündemine göre konu ile ilgisi olan kuruluş aracılığı ile temsil edilir (Madde 18/1).

Yine aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, Başkanca gerekli görülmesi halinde, görüş ve önerilerini almak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşu, bilimsel kuruluş, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, özel sektör ve gönüllü kuruluş temsilcileri ile uzman kişiler de oy hakkı olmaksızın Mahalli Çevre Kurulu toplantılarına davet edilebilmektedir. Mahalli Çevre Kurulunun sekretarya hizmetleri Müdürlük tarafından yürütülmektedir.

Mahalli Çevre Kurulunun görevleri şu şekilde sıralanmaktadır (Madde 19/1):

- a) Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi, kirliliğin önlenmesi amacıyla, Bakanlıkların mevzuatlarında belirlenen esaslar çerçevesinde gerekli kararları almak.
- b) Alınan karar ve tedbirlerin il düzeyinde uygulanması için programlar hazırlamak.
- c) Hazırlanan programların ön görülen sürelerde uygulanmasını sağlamak.
- ç) İlde çevre kirliliğine neden olan veya olabilecek tesis ve işletmeleri belirlemek, yapılan iş ve işlemleri incelemek, değerlendirmek ve gerekli önlemleri almak.
- d) İl düzeyindeki çevresel faaliyetleri izlemek ve yönlendirmek amacıyla çeşitli Bakanlık ve kuruluşlarla eşgüdümü sağlamak.
- e) Toplumsal çevre bilincinin arttırılmasına yönelik eğitsel faaliyetlerin düzenlenmesine yönelik kararlar almak.

Alınan Mahalli Çevre Kurulu kararları toplantı tarihinden itibaren bir hafta içerisinde, Valilik ilan panosunda en az beş işgünü süreyle ilan edilir ve Valilik internet sitesinden duyurulur. Kurul kararları ilan sonunu beklemeden, imza tarihinde yürürlüğe girer (Madde 23).

2.2. Hatay Mahalli Çevre Kurulu Kararlarının Genel Bir Değerlendirmesi

Çalışma kapsamında incelenen dönem son beş yıllık dönemdir. Bu dönemde alınan kararlar, toplantı sayısı ve toplantıya katılanların dökümleri yapılarak, bu dökümlerden genel bir çözümlenmeye gidilmeye çalışılmaktadır. Kısaca bu kurulların etkinliği kararlar üzerinden ve kararlara katılanlar üzerinden kıs bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Kapsamlı bir çalışmanın ilk verileri olan bu değerlendirmeler, yerel düzeyde çevre sorunları söz konusu olduğunda, yerelin çevre yönetimi konusundaki hareket kabiliyetinin ve potansiyelinin ölçümünün yanı sıra, karar süreçlerinde çevre ile ilgili sivil toplum örgütlerin yerelde yönetim sürecine olası katkılarını ve etkisini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Son beş yılın Mahalli Çevre Kurulu (MÇK) kararları incelenmiştir. Bu çerçevede 23 toplantı ve 61 karar söz konusudur. Son beş yılda toplantı başına 2.65 karar düşmektedir (Tablo 1).

Rutin kararların içeriklerine bakıldığında yıllık olarak neredeyse değişmeyen metinler söz konusudur. Ücretlerin ve cezaların güncellenmesi dışında esaslı bir değişiklik göze çarpmamaktadır. Bu rutinin dışına çıkan kararlarda bir müracaat yahut şikâyet üzerine gündeme gelen konularda karar verilmekte olduğu görülmektedir. Bunların sayısı da oldukça sınırlı kalmaktadır (Tablo 2)

Kurul kararlarının içerikleri dikkate alındığında tekrarlanan ve rutin kararların olduğu göze çarpmaktadır. Yakıt Programı, Tıbbi Atık Bertaraf ve Ücretleri, Atıksu Bağlantı (Deşarj) İzinleri ilk üç sırada yer almakta ve belli periyotlarla tekrarlanmaktadır. Bu rutinin dışına taşan kararlardan ilki MÇK'na yapılan müracaatlar ve izin talepleri sonucu verilen kararlardır. Diğerleri ise genel olarak Vali yahut Vali Yardımcısının gördüğü lüzum üzerine gündeme alınmış ve ayrılmasıyla son bulan kararlardır. Bunun örnekleri ise Yol ve Caddelerin Bakımı, Görüntü ve Gürültü Kirliliği konularında görülmektedir (Tablo 3).

Kurumlarını temsilen MÇK'na katılan şahısların sıklıkla değiştiği gözlenmektedir. Bunun da ötesinde kurula katılan kurumların da sıklıkla değiştiği görülmektedir. Bu değişikliğin kısmen nedeni bakanlıkların reorganizasyonu gibi görülse de, bunu da aşan düzenlemelerin olduğu aşikârdır. Kurulda yer alan kurumların sayısı neredeyse sürekli değişmektedir (Tablo 4 ve 5).

Kurumların MÇK toplantılarına katılımları da düzenlilik arz etmemektedir. Ziraat Odası Başkanlığı neredeyse hiçbir toplantıya katılmamıştır. Tarım İl Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı katılımı zayıf olan kurumlar olarak belirginleşmektedir. Yine Antakya Belediyesi ve Defterdarlık da katılım konusunda düzenlilik sorunu yaşamaktadırlar.

Karayolları 53. Şube Şefliği, İl Özel İdaresi, TEDAŞ İl Müdürlüğü gibi kimi kurumlara yer verilmezken, İskenderun Liman Başkanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı'nın katıldıkları toplantılarda bu kurumlara özgü konular gündemde yer almamıştır.

174. Toplantıdan itibaren İl Müftülüğüne yer verilmiş, ancak kararlardaki rolü anlaşılammıştır. 180. nolu MÇK Toplantısında ise, İlçe Belediyelerine yer verilmemiştir.

Sağlık İl Müdürlüğü, Halk sağlığı müdürlüğü, kamu hastaneler birliği gibi hemen aynı konuda hizmet veren kurumların varlığı kafa karışıklığına neden olmaktadır.

Yine Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı ve Antakya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı'nın da aynı konuda hizmet verdiği ve aynı şahıs tarafından temsil edildiği tespit edilmiştir.

3. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Antakya, eşsiz bir tarihsel ve kültürel mirası barındırmaktadır. Doğal, tarihsel ve kültürel zenginlikleriyle birlikte, turizm, tarım ve ticaretle birlikte sanayi potansiyeli ile önemli bir olanaklara sahiptir. Antakya kenti açık ve yeşil alan toplamı 1.619.290 m²'dir. 523.385m²'si açık ve 1.095.905 m²'si yeşil alandır.

Yeşil alanların 368.677 m²'si topluma açık, 727.228 m²'si topluma yarı açık yeşil alandır. 1990 Genel Nüfus Sayımındaki nüfusu olan 123.871 kişiye bölündüğünde 8.84 m²/kişi yeşil alan düşmektedir. Kent içindeki tüm açık ve yeşil alanlar nüfusa oranlandığında ise kişi başına 13.08 m² açık ve yeşil alan düşmektedir. 2007 nüfusu 186.243 dikkate alındığında 5.8 m²'ye düşmektedir. 368.677 m² olan aktif yeşil alan 1955 yılı nüfusu olan 38.138 ile hesaplandığında 9.67 m² olan kişi başına düşen oran, 1990 yılında 2.97 m² düşmüştür. 2007 nüfusu 186.243 dikkate alındığında 1.9 m²'ye düşmektedir. Antakya'da açık ve yeşil alanlar konusunda yaşanan sorunlar, başta İskenderun ve Kumlu ilçeleri olmak üzere, Hatay'ın geneli içinde geçerlidir (Tek, 2009).

İl topraklarının %31'i (162.557 ha) çok şiddetli, % 28'i (147.721 ha) şiddetli ve %17'si (91.959 ha) orta nispette erozyona maruz kalmaktadır. Doğal yeşil alanların hızla azalmasına paralel olarak ciddi bir çevre sorunu olarak erozyonun belirginleştiği açıktır. Kuraklık tehlikesi göz ardı edilmemesi gereken bir risk potansiyeli barındırmaktadır. Antakya, İskenderun ve Dört Yol ilçelerinde nüfus yoğunluğu görece fazladır ve bu merkezler başta olmak üzere ilde plansız kentleşmenin yarattığı sorunlar göze çarpmaktadır.

Yaklaşık olarak 130.000 dönüm bir alana yayılan Amik Gölü, 1955-1958 ve 1973-1975 yılları arasında kurutulmuş tarımsal amaçla kullanıma sunulması, kurutulan Amik Gölü çanağında yapılan Hatay Havaalanı, yaşanan sel felaketleri sonrası yeniden tartışılmaya başlanmıştır. Ayrıca, kıyıların hızla imara açılması, Asi nehri sorunu, içme suyu sorunu, organize sanayi bölgelerinde yaşanan ciddi sorunlar ve katı atık yönetiminde karşılaşılan sorunlar Hatay'ın geleceğinde çözüm bekleyen sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çevre hakkında sorumluluk sahibi kurum ve kuruluşlar arasında etkili bir koordinasyonun ve işbirliğinin sağlanamadığı gözlenmektedir. Gerekli inceleme, araştırma, denetim çalışmaları sistemli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirilememektedir. Çevre hakkında veri ve bilgilerin sağlıklı ve yeteli bir biçimde tutulmadığı görülmektedir. Çevre ile ilgili birimler araç-gereç, teknik personel, ödenek vb sıkıntılar yaşamaktadır (Tek, 2009).

İncelenen dönemde Hatay'da Mahalli Çevre Kurulu kararları üzerinden bir değerlendirme yapıldığında ise şu saptamalara yer vermek mümkündür:

1. Kurul kararlarının etkinliği konusunda verilere ulaşılamamaktadır. Kararların etkinliği, kurulun yapı ve işleyişinden beklenenleri de en aza indirmektedir.
2. Yapıları incelendiğinde, aşağıdan yukarıya yönetim olanakları olmasına karşın Kurulun neredeyse sivil toplum kuruluşlarına kapatılmış olması dikkat çekmektedir. Kurulda sadece Ticaret ve Sanayi oda temsilcilerine yer verilip Ziraat Odası gibi çevre sorunları konusunda birinci derece etki alanına sahip olan bir örgütün kurul dışında tutulmuş olması önemli bir kayıptır.
3. Yerel yönetimlerin kurul kararlarında etki düzeyi en aza düzeyde kalmaktadır.
4. İl İnsan Hakları Kurullarında olduğu gibi, Mahalli çevre kurullarında da, çevre ile ilgili sivil toplum örgütlerine yer vermek önemlidir. Kamunun sivil örgütlerce denetiminin de sağlanabileceği yeni bir yönetim alanı, kurul yapısı üzerinden yeniden belirlenmelidir.
5. Kurul kararları incelendiğinde, anılan dönem içinde, Hatay'da ciddi çevre sorunlarının durumuna, ya da çözümüne yönelik kararlardan çok, bir "rutine" bağlanmış konuların ele alındığı görülmektedir.
6. Kurulun varlığından, diğer pek çok kurul gibi, sadece konuyla çok yakından ilgili olan bürokratların bilgisi vardır. Kurulun yaygınlığı ve tanınırlılığı da bunda etkilidir.
7. Kurul kararlarına katılım konusunda kurulda imza yetkisi olan katılımcıların katılım oranı da düşük düzeyde kalmaktadır.

8. Kurul bürokrasisi düşünüldüğünde, kararların etkinliği tartışmalarıyla birleştiğinde, kaynak israfından söz edilebilmektedir.
9. Teknolojik olanakların kurulun yönetim ve işleyişinde gereği kadar kullanılmadığı da anlaşılmaktadır.
- 10 Bütün bu değerlendirmeler kurulun etkinlik ve verimlilik açısından sorunları daha belirgin kılmaktadır.

Kurulların, aşağıdan yukarıya çevre konusundaki etkinlikleri, onların potansiyel güç ve etkileriyle örtüşmemektedir. Yapı ve işleyişlerinin yeniden düzenlenmesi ile Mahalli Çevre Kurullarının, çevre hakkı konusunda öncelikli olmak üzere, yerelde çevre yönetiminin stratejik yönlerinin ele alınıp saptanması konusunda, bütün ilgili kesimlerin katılımına açık bir kurul olarak örgütlenmesi önem kazanmaktadır.

Yönetişim uygulamalarının önünün açılması açısından bu ve benzeri kurul ve yapıların yeniden örgütlenmesi düşünülmelidir.

KAYNAKÇA

- Akıllıoğlu, T. (1986). Gökova Kararı Üzerine Gözlemler, Amme İdaresi Dergisi, 19 (3), 157-161.
- Bilgiç, V.K. (1993). Milletlerarası Hukukta İnsan Hakları ve Çevre, Ekoloji Dergisi, 1 (9), 48-49.
- Demirbilek, T. (1992). Çevre Hakkı ve Ulusal-Uluslararası Boyutları, Kamu-İş Dergisi, 3 (2), 46-53.
- Ertan, K. A. (1998) Çevre Etiği, Amme İdaresi Dergisi, 31 (1), 125-140.
- Ertaş, Ş. (1997). Çevre Hukuku, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları No:78.
- Gemalmaz, S. (1986-1987). Bir İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı ve Türk Düzenlemesi, Sulhi Dönmezer'e Armağan, İHFM, 1 (4), 233-278.
- Gökdağ, R. (1992). Park Otel Olayı, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Gören, Z. (2007). Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının Ana İlkesi: Dokunulmaz İnsan Onuru, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (12), 21-37.
- Gülaçar, M. (2003). Çevre Hakkı, Katılım ve Türkiye, Ankara: TODAİE Uzmanlık Tezi.
- Hamamcı, C. (1983-1984). Çevre Hakkı Üzerine Düşünceler, İnsan Hakları Yıllığı, 5 (6), 171-180.
- Kaboğlu, İ. Ö. (1992). Çevre Hakkı Karşısında İdare ve Yurttaş, Tarık Zafer Tunaya'ya Armağan, İstanbul: İstanbul Barosu Yayını.
- Kaleli, H. (1993). Çevre ve Yerel Yönetimler, Ankara: TODAİE Uzmanlık Tezi.
- Keleş, R. & Ertan, B. (2002). Çevre Hukukuna Giriş, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (1978). Çevre Sorunları ve Çevre Hakları, İnsan Hakları Armağanı, (pp. 79-115), Ankara: Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yayınları.
- Kuzu, B. (1997). Sağlıklı ve Dengeli Bir Çevrede Yaşama Hakkı, İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Mülkiyeliler Birliği Vakfı (1988). Zafer Park Dosyası, Ankara: Maya Yayıncılık.
- Özdek, Y. (1993). İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı, Ankara: TODAİE Yayını.
- Özdemir, Ş. (1988) Türkiye'de Toplumsal Değişme ve Çevre Sorunlarına Duyarlılık, Ankara: Palme Yayınları.

- Özer, A. (1998). Çevre Hakkı ve 1982 Anayasası, Ankara Barosu Dergisi, 54, 74-75.
- Pazarıcı, H. (1987). Çevre Sorunları Konusunda Uluslararası Antlaşmalar ve Türkiye, Çevre Kanununun Uygulanması, Ankara: Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını.
- Şengül, M. (1997). Belediyeler ve Çevresel Etki Değerlendirmesi: Etkin ve Yaygın ÇED İçin Bir Öneri, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 6 (1), 21-30.
- Şengül, M. (2002). 'Çevre Yönetimine Halk Katılımı' Yolu Olarak 'Belediye Yönetimine Halk Katılımı', Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 11 (2), 25-40.
- Tek, M. (2009). Çevre Hakkı: Yerelin Olanakları ve Sınırları Üzerine, içinde, Güneş, M. (Edt.) (2009). Hatay'da İnsan Hakları Algısı, (pp, 159-190), Ankara: Hatay Valiliği İnsan Hakları Kurulu Yayın Dizisi, Detay Yayıncılık.
- Tekeli, İ. (1996). İnsan Haklarının Yerleşmeye ve Mekana İlişkin Boyutları Üzerine, Bayramoğlu Yıldırım, F. (Edt.) (1996). İnsan, Çevre, Kent, (pp.15-26), İstanbul: WALD Yayını.
- Tekeli, İ. (2005). Çevre Hakkına Yerelden Yaklaşmak, Sivil Toplum Bütüncül Yaklaşım Toplantısı, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, Ref. No: TR0401.04/001, (pp. 2-8).
- Topçuoğlu, M. (1998). Çevre Hakkı ve Yargı, Özel Teşebbüs Hürriyeti Açısından Çevre Hakkı ve Yargısal Korunma, Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını.
- Toprak Karaman, Z. (1995). Globalleşmede Çevre Faktörü ve Çevre Korumacı İdeolojiye Politik Bir Yaklaşım, Yeni Türkiye Dergisi, 1 (5), 178-187.
- Toprak Karaman, Z. (1996). Kamu Yönetiminde Gizlilik Faktörünün Çevre Korumacı Politikalara Etkisi, Türk İdare Dergisi, 68 (412), 111-129.
- Toprak, Z. (1988-1989). Çevre Hakkı ve Yerel Yönetimler, İnsan Hakları Yıllığı, 10 (11), 91-106.
- Torlak, S. E. & Yavuzçehre, P. (2006). Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler: Denizli Karşıyaka Mahallesi Örneği, SDÜ SBE Dergisi, 2 (4), 184-207.
- Turgut, N. (1993). Çevre ve Yurttaşlar, Ankara: Savaş Yayınları.
- Turgut, N. (1998). Çevre Hukuku, Ankara: Savaş Yayınları.
- Yankın, B. (1991). Çevre, Katılım ve Yerel Yönetim, Ankara: TODAİE Uzmanlık Tezi.
- Yaşamış, F. D. (1992). Yerel Düzeyde Çevre Yönetimi ve Planlamasının İlkeleri ve Yöntemleri, Amme İdaresi Dergisi, 25 (1), 137-158.
- Yeter, E. (2006). İl Özel İdarelerinin Çevre Yönetimindeki Yeri: Kastamonu Valiliği Örneği, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 15 (3) 63-78.

Tablo 1: Mahalli Çevre Kurulu Kararları Nicel Değerlendirme

Yıllar	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı	Toplantı Başına Karar Sayısı
2010	9	24	2,67
2011	4	7	1,75
2012	3	7	2,33
2013	2	8	4,00
2014	2	4	2,00
2015	3	11	3,67
Toplam	23	61	2,65

Tablo 2: Mahalli Çevre Kurulu Kararlarının Yıllar İtibariyle Konuları

Kararlar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
Tıbbi Atık Bertaraf ve Ücretleri	4	1	2	2	2	1	12
Atıksu Bağlantı İzinleri	4		1	2		1	8
Yakıt Programı	2		1		2	2	7
Katı Atık Transfer İstasyonu				1		4	5
Görüntü Kirliliği	4						4
Gürültü Kirliliği	2	2					4
Maden Ocakları		1	1			2	4
5 Haziran Dünya Çevre Günü ve Haftası Kutlama Etkinlikleri		1	1	1			3
Saha Kullanım İzinleri	3						3
Hava Kirliliği				1		2	3
Yol ve Caddelerin Bakımı	2						2
Anız yakma	1		1				2
Diğer	2	1		1			4
Toplam	25	6	7	8	4	12	61

Tablo 3: Mahalli Çevre Kurulu Kararları ve İçerikleri

Karar No	Karar Tarihi	1	2	3	4
179	30.12.2015	Tıbbi Atık Bertarafı ve Ücreti	II-a Grubu Maden Ocakları (Taş Ocakları) ve Kıрма Eleme Tesisi Müracaatları	Samandağ Belediyesi Katı Atık Transfer İstasyonu	Doğalgaz Hattı Çalışmalarının Hızlandırılması
178	16.09.2015	Yeni Taş Ocakları ve Kıрма Eleme Tesislerinin Açılmasıyla İlgili İzinler	2015-2016 Kış Döneminde Satışa Sunulacak Yakıtların Özellikleri, Üretim, Pazarlama ve Tüketim Aşamalarında Uyulacak Esaslar	Katı Atık Transfer İstasyonları	Atıksu Bağlantı İzinleri
177	17.03.2015	Temiz Hava Eylem Planı	BŞB Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi Yerleşimi		
176	25.12.2014	Tıbbi Atık Bertarafı	Tıbbi Atık Ücreti		
175	18.11.2014	Hafriyat Toprağı ve İnşaat ve Yıkıntı Atıkları	2014-2015 Kış Döneminde Satışa Sunulacak Yakıtların Özellikleri, Üretim, Pazarlama ve Tüketim Aşamalarında Uyulacak Esaslar		
174	30.12.2013	Tıbbi Atık Bertarafı	Tıbbi Atık Ücreti	Atıksu Bağlantı İzinleri	Hava Kirliliği
173	09.05.2013	Kırıkhan Belediyesi Katı Atık Transfer İstasyonu	5 Haziran Dünya Çevre Günü ve Haftası Kutlama Etkinlikleri	Hilton Antakya Müze Oteli İnşaatı Gece Çalışma İzni	Atıksu Bağlantı İzinleri
172	28.12.2012	Tıbbi Atık Bertarafı	Tıbbi Atık Ücreti		
171	12.10.2012	Yakıt Programı			
170	02.05.2012	Anız Yakma	5 Haziran Dünya Çevre Günü ve Haftası Kutlama Etkinlikleri	Atıksu Bağlantı İzinleri	
169	26.01.2012	Tıbbi Atık Bertarafı	İl Özel İdaresinin talebi üzerine Mermer Ocaklarının Çevre Kurulu Kararlarına Tabi Olmayacağına Dair Karar	Tıbbi Atık Ücreti	
168	16.10.2011	Maden Ocakları ile İlgili Bir Komisyon Teşkil Edilmesi			
167	30.06.2011	Gürültü Kirliliği (Hassas Kullanım Alanlarında İzin Verilmemesi)	163. Nolu MÇK Kararının bazı Fıkralarının İptali		
166	13.05.2011	5 Haziran Dünya Çevre Günü ve Haftası Kutlama Etkinlikleri	Belediye Sınırları İçinde Kalmış Hayvancılık İşletmelerinin Taşınması		

165	19.01.2011	Tıbbi Atık Bertaraf Ücretlerine Yapılan İtirazların Değerlendirilmesi			
164	30.12.2010	Tıbbi Atık Bertarafı	Kışlak Belediye Başkanlığının Tören Alanı Belirlenmesine İlişkin Talebi	Tıbbi Atık Ücreti	
163	30.11.2010	Gürültü Kirliliğinin Önlenmesi ve Çok Hassas Kullanım Alanları ve Bu Alanları Etkileyen Eğlence Yerleri			
162	27.10.2010	Yakıt Programı	Gürültü Kirliliğinin Önlenmesi Açısından Hassas Alanların ve Bu Alanları Etkileyen Eğlence Yerlerinin Tespiti	Termik Santral Külü Depolama Alanı Müracaatı	
161	30.09.2010	Karayolu Güzergâhlarında Tabelalar ve Görüntü Kirliliği	Atıksu Bağlantı İzinleri		
160	22.07.2010	Karayolu Güzergâhlarında Tabelalar ve Görüntü Kirliliği			
159	12.05.2010	Atıksu Bağlantı İzinleri	Tabela Kirliliği	Anız Yakma	Yol ve Caddelerin Bakımı
158	30.03.2010	Atıksu Bağlantı İzinleri	Tıbbi Atık Bertaraf Ücretleri		
157	01.03.2010	Karayolu Güzergâhlarında Tabelalar ve Görüntü Kirliliği	Yol ve Caddelerin Bakımı	Asi Nehrinin Kirletilmesi	Yasadışı Balık Avlanması
156	02.02.2010	Tıbbi Atık Bertaraf Ücretleri	Atık Bertaraf Tesisi Saha İzni	Yakıt Programı	Atıksu Bağlantı İzinleri

Tablo 4: Mahalli Çevre Kuruluna Katılan Kurumlar ve Şahıslar - I

Görevli	Birimi	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168
1	Vali	İK	İK	İK	İK	İK	AÇ	AÇ	AÇ	AÇ	AÇ	OM	OM	OM
2	İl Çevre ve Orman Müdürü	İY	İY	İY	İY	İY	İY	İY	İY	İY	İY	İY	İY	TT
3	Antakya Belediyesi	İK	İK	MA	RC	MÇ	İK	RA	İK	İK	İK	İK	MB	-
4	İl Defterdarlığı	İÇ	YE	-	İÇ	İÇ	-	-	YE	İÇ	YE	-	-	YE
5	İl Jandarma Komutanlığı	KS	AE	AE	-	AE	AE	AE	AE	AE	AE	AE	AE	AE
6	İl Emniyet Müdürlüğü	OM	OM	ASK	ASK	AK	AA	ET	ET	AK	ET	AK	AK	OK
7	İl Sağlık Müdürlüğü	MK	AE	AE	-	ONP	MK	AE	-	MK	MK	AE	-	MK
8	İl Milli Eğitim Müdürlüğü	MA	MA	MA	MA	NB	NB	NB	NB	MK	MK	MK	MK	MK
9	Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü	AÇ	AÇ	-	MZ	AÇ	AÇ	MZ	MZ	-	-	MZ	HO	-
10	Tarım İl Müdürlüğü	-	AB	HA	AB	-	AB	-	-	-	-	YY	-	AB
11	İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü	KT	ZY	KT	KT	ZY	KT	ZY	ZY	KT	KT	KT	KT	KT
12	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	-	EP	OP	EP	EP	OP	MH	EP	OP	MH	EP	EP	ÜE
13	Orman İşletme Müdürlüğü	MH	MH	AV	VA	AS	SY	MH	MH	-	/	/	/	/
14	Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürlüğü	MC	-	MC	-	-	-	ÖY	MC	-	ÖY	ÖY	ÖY	ÖY
15	Ziraat Odası Başkanlığı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı	EB	-	-	EB	-	EB	-	-	-	-	EB	EB	EB
17	TEDAŞ İl Müdürlüğü	-	-	GF	/	/	/	-	-	-	-	DÖ	DÖ	DÖ
18	Karayolları 53. Şube Şefliği	/	/	/	/	/	/	/	CS	-	-	DK	CS	CS
19	İl Özel İdaresi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	MB
	Toplam Kurum Sayısı	17	17	17	16	16	16	17	18	18	17	17	17	18
	Katılan Kişi Sayısı	13	13	13	12	12	13	12	13	10	11	15	13	15

Tablo 5: Mahalli Çevre Kuruluna Katılan Kurumlar ve Şahıslar - II

Görevli	Birimi	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179
1	Vali	OM	OM	HVK	HVK	HVK	HVK	HVK	FG	HVK	HVK	HVK
2	Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü	NE	MMK	MMK	MMK	MMK	YG	KÖ	YG	HE	HE	HE
3	* Hatay Büyükşehir Belediyesi	/	/	/	/	/	MB	AD	ŞÖ	AD	AD	AD
4	İl Defterdarlığı	MA	MA	YE	YE	MA	MG	MG	MG	-	MG	MG
5	İl Jandarma Komutanlığı	MO	-	HG	YS	HT	AAV	HT	EA	TZ	HT	MY
6	İl Emniyet Müdürlüğü	OK	AK	AB	ÜT	ÜT	ÜT	SS	ÜT	ET	SS	ZA
7	İl Sağlık Müdürlüğü	MK	MK	MK	-	-	-	/	/	-	/	/
8	İl Milli Eğitim Müdürlüğü	-	HO	MGY	YG	İA	OŞ	TGK	VGK	YA	YA	BK
9	Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	BZ	YT	MYK	AT	AB	HÖ	AT	-	NÖ	AT	AT
10	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü	KT	KT	KT	LY	-	LY	SB	SB	SB	SB	SB
11	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	-	OP	OP	ÜE	OP	OP	HI	OP	OP	HI	OP
12	Sosyal Güvenlik Kurumu Müdürlüğü	HY	MC	MTÖ	HY	MTÖ	/	/	/	/	/	/
13	TEDAŞ İl Müdürlüğü	DÖ	DÖ	DÖ	DÖ	/	/	/	/	/	/	/
14	Karayolları 53. Şube Şefliği	MA	MA	ÖÇ	YM	-	MBÖ	MBÖ	TT	MBÖ	MBÖ	MBÖ
15	Sanayi ve Ticaret Odası Başkanlığı	AM	AM	SYS	SYS	-	-	-	-	SYS	SYS	-
16	Ziraat Odası Başkanlığı	-	-	-	-	-	/	ME	/	/	/	/
17	İl Özel İdaresi	MB	/	/	MHT	SG	/	/	/	/	/	/
18	Antakya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı	/	AM	/	/	/	/	/	/	/	/	/
19	Orman İşletme Müdürlüğü	/	SY	/	MH	SY	/	/	/	/	/	/
20	Orman ve Su İşleri Müdürlüğü	/	/	/	ZG	ZG	ZG	BT	BT	BT	NA	BT
21	İl Müftülüğü	/	/	/	/	/	CE	MB	MB	CE	MY	-
22	Halk Sağlığı Müdürlüğü	/	/	/	/	/	MK	MK	MK	-	MK	MK
23	Sahil Güvenlik Komutanlığı	/	/	/	/	/	ET	/	-	ET	/	-
24	İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü	/	/	/	/	/	CY	KB	KB	-	KB	KB
25	İskenderun Liman Başkanlığı	/	/	/	/	/	/	AB	AB	/	/	/
26	Kamu Hastaneler Birliği	/	/	/	/	/	/	/	HM	/	/	/
27	DSİ 63. Şube Müdürlüğü	/	/	/	/	/	/	/	/	HK	/	/
28	Antakya Belediyesi	ÖK	RA	-	-	-	/	/	/	/	/	ÖG
29	Kırıkhan Belediyesi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	-
30	Defne Belediyesi	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	AD
31	Yatırım İzleme Koordinasyon Başkanlığı	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	BÖ
	Toplam Kurum Sayısı	17	20	16	19	18	18	18	19	19	16	21
	Katılan Kişi Sayısı	14	18	14	16	12	16	17	16	15	16	17
	*175. Toplantıdan itibaren HBŞ olmuştur.	-	Katılmadı	/	Yok							